

len afsnoert, drie celstrengen dus, waarbij dan aan elke rij blaadjes ontstaan. Het hele proces werd in een twaalfstal tekeningen vastgelegd.

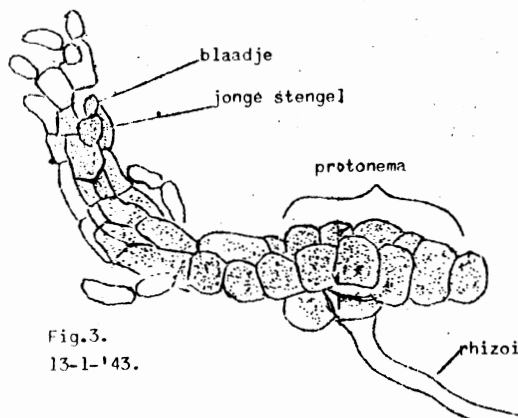

Fig. 3.
13-1-'43.

de broedkorrels zouden ontkiemen als ze nog in samenhang verkeren met het stengeltje of eigenlijk met de sterk gereduceerde blaadjes aan de top van het stengeltje. Nu, ze bleven rustig in knoedels aan de stengeltip zitten, terwijl het vegetatiepunt in een heel dun stengeltje doorgroeide. De onderste blaadjes waren daarbij sterk onregelmatig vertakt en ingesneden. (Fig. 4), de laagste droegen broedkorrels. Naar boven toe ontstonden blaadjes die steeds meer op de normale gingen lijken. De bladorganisatievorm ging het blijkbaar weer winnen van de "neiging" tot de onregelmatige broedkorrelvorming. Van de broedkorrels ontkiemde er intussen nog geen enkele! Of hier sprake is van remming Wel mogelijk, maar wie zal zoiets aantonen. Wij zien dus wel, dat bij zulk werk interessante verdistrekkende problemen gaan opdoemen.

Wim Meijer.

Uit de plaatselijke werkgroepen.

A. Wageningen.

Bijeenkomsten.

Gedurende het winterseizoen 1945-'46 werden, evenals in 1943-'44 regelmatig 14-dagse bijeenkomsten gehouden op het Centr. Instit. voor Landbouwk. Onderzoek. Er waren een 12-21 deelnemers. De werkzaamheden bestonden uit het determineren van speciaal daarvoor meege-

Het was een aangenaam en boeiend werkje om de celstamboom van zo'n protonema na te gaan. Volgens Goebel (Organografie der Pflanzen) verloopt de sporeontkieming geheel analoog aan de broedkorrelontwikkeling. Een spoor schijnt morfologisch dus gelijkwaardig te zijn aan een broedkorrel!

Nog een ander proefje werd met broedkorrel dragende Calypogeia uitgehaald. Een aantal exemplaren rijkelijk met broedkorrels aan hun top werden "onthoofd" en de knopjes uitgelegd op turf, om te zien hoe

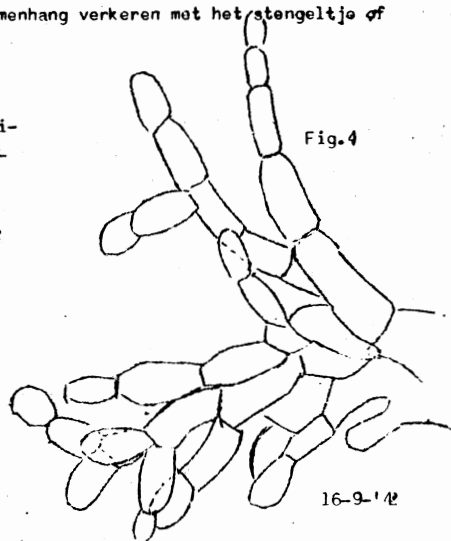

Fig. 4

16-9-'42

gebrachte mensen, wat door gezamenlijk werken veel gemakkelijker ging. Het merendeel bestond uit gewone mensen, waarvan het determineren toch in sommige gevallen enige moeilijkheden met zich meebrengt. Doch ook een aantal zeer interessante vondsten werd gedetermineerd, met name *Orthodicranum montanum*, *Cinclidotus fontinaloides* en *Pogonatum urnigerum*, soorten, waarvan na de vorige eeuw geen vondsten gepubliceerd zijn.

Erkele geslaagde excursies voltooiden het geheel.

Bij het aanbreken van het zomerseizoen werden de bijeenkomsten gestaakt, in verband met de grotere werkzaamheid van en aan hogere planten.

Wij brengen onze dank aan den directeur van het CILo, die ons direct toestond in het gebouw bijeen te komen.

Excursie naar De Hoge Veluwe.

(nationaal mossenpark)

(Excursie Bryologische Werkgroep N.N.V., Kring Wageningen, op 23 Maart 1947).

Het doel van deze excursie was in de eerste plaats het constateren van de toestand der zandsteenblokken van het nooit gebouwde museum op de Hoge Veluwe. Het resultaat was de ontdekking dat er nog een groot aantal blokken ligt en dat geen der zeldzame en interessante mosjes vermist werd, zoals wij eerst dachten.

De 5 deelnemers troffen elkaar bij de betonmuren van dit ongeboren museum. Een inspectie daarvan leverde op: *Bryum capillare* en -argenteum, eventueel met de langharige vorm; *Tortula muralis*, *Orthotrichum anomalum*, *Grimmia apocarpa* en -pulvinata op alle verticale wanden; op de horizontale bovenkant bijna uitsluitend de twee *Grimmia*'s, voorzover er mos groeide. De Noordwand was uiteraard het interessantste, er groeit *Didymodon rubellus* en *Tortella*, misschien *T. tortuosa*, op een met zand volgestoven richel, *Zygodon viridissimus* (natuurlijk de var. *occidentalis*), die meestal op bomen te vinden is, en een kleine *Orthotrichum*, die nog gedetermineerd moet worden. De Zuidwand leek veel minder op te leveren, slechts het gewone stel, maar in de schaduw van een paar eikjes bevonden zich, behalve *Hypnum cupressiforme* een aantal stengels krogen van een bekende uit de uiterwaarden, nl. *Leskea polycarpa*, wat ons ten eerste verbaasde, daar die droge omgeving hoog op de Franse Berg toch wel sterk af lijkt te wijken van een uiterwaard-boom, waar zij bovendien slechts zelden boven het overstromingsniveau komt. Waarschijnlijk is dit dus niet zozeer een kwestie van droogte als wel van kalk. Weelderig was de stand overigens niet: 2 stengeltjes hadden groeiende toppen.

De volgende etappe betrof de zandsteenblokken in het Eikenbosje ten Noorden van de betonmuren. Speedig werd, behalve *Seligeria recurvata*, die op beschaduwde wanden van een groot aantal der blokken groeit, ook een plukje *Ptychomitrium polyphyllum* gevonden; dit was dus een verblijvende vondst, daar een vorige expeditie, die het wegvoeren van vele blokken moest constateren, door regen en vroeg invallende duisternis er niet in geslaagd was, deze soort terug te vinden. Later werden op een andere plaats nog enkele stenen met balletjes van deze "rots"bewoner gevonden.

Van de andere mossen der blokken volgt hier een opsomming: *Lophocolea bidentata*, *Cephaloxiella spec.*, *Amblystegium serpens*, *Aulacomnium androgynum*, soms om herkennen moeilijker te maken, zonder broedkorrels, *Brachythecium populeum*, *Brachythecium rutabulum*,

F van *Camptothecium lutescens*, die rustig over oude stengels

ook in *f. robustum*, *Brach. velutinum*, *Bryum argenteum*, *Camptothecium lutescens*, *Ceratodon purpureus*, *Dicranoweisia cirrhata*, *Dicranum scoparium*, alsmede een vorm, die sprekend op majus lijkt, maar geen sporenkapsels draagt en dus niet met zekerheid te determineren is, hoewel anatomische kenmerken op een vorm van *scoparium* zouden wijzen, *Eurhynchium Stokesii* en *striatum*, *Grimmia apocarpa* en *pulvinata*, *Hylocomium splendens*, *Hypnum cupressiforme*, *Mnium hornum*, *Plagiothecium cf. denticulatum*, *Pleurozium Schreberi*, *Polytrichum commune* en *-piliferum*, *Ptilium crista-castrensis* (slechts een vorige maal door Staal waargenomen), *Rhacomitrium canescens*, die in de omringende zandverstuiving veel voorkomt, maar steeds zonder sporenkapsel, draagt op de stenen overvloedig kapsels, *R. fasciculare*, *R. heterostichum*, op een plaat met kapsels, misschien ook de var. *obtusum*, die zeer lastig van *fasciculare* is te onderscheiden, *R. lanuginosum*, *Rhynchostegium confertum*, *Rhytidadelphus loreus* en *-triquetrus*, *Thuidium tamariscinum*, *Pohlia nutans*.

Daarna kwam het tweede doel der excursie: verzamelen van *Sphagna*. De Delense Was stond inderdaad vol, zowel met water als met submerse *Sphagna*. Zoals gewoonlijk in dergelijke heipoelen waren de ondergedoken soorten slechts *S. cuspidatum* en de vorm *obesum* uit de *subsecundum*-groep; langs de rand groeide echter overvloedig *S. palustre*, gemengd met *Calliergin stramineum*, waarvan echter ook wel een zuiver polletje te vinden was. Uit de laatste *Sphagnum*-soort zouden we op kunnen maken, dat het milieu hier nog niet extreem zuur is. Wel is dit waarschijnlijk het geval met een erosie-dalletje ten Zuiden ervan; hier vonden we tenminste *S. recurvum*, *papillosum* (in het veld te herkennen aan oude kapsels), en zelfs *S. magellanicum*; langs de randen ervan *S. compactum*, zowel in kussenvormige als in losse groeiwijze, wat waarschijnlijk samenhangt met de lichttoevloedigheid op de standplaats.

Het erosiedal zelf, dat water ontvangt van een groot stuk hei van de Hoge Veluwe bij Hoenderloo, voerde nogal wat water af, het fietspad, dat er als een dammetje doorheenloopt, had het water opgestuwd en dit liep er in een brede laag overheen, om aan de andere kant met een compleet miniatuur-watervalletje zijn weg te vervolgen. De verdere gang ervan was eveneens interessant: Westwaarts ligt een stuifzandcomplex, het dal moest daarin wel doodlopen. Inderdaad was buitengewoon mooi te zien, hoe het stromende water in stuifzandkommen terecht kwam, om er te verdrinken in het zand: aan de ingang stroomde het er duidelijk zichtbaar naar binnen, maar een paar meters verder was er in het geheel geen water meer. Het had na het smelten der sneeuw nog veel hoger gestaan, getuige de "vloedlijntjes" van buntgrasstengeltjes, en een aantal andere kommen, die ook water opgevangen hadden.

Langs een stuk van het uitgestrekte vliegveld Deelen, dat ook een gedeelte van de Hoge Veluwe opgeslokt heeft, nl. met de van ver herkenbare dennenbosstrook "de Straal", en dat in plaats van de wijde hei van vroeger slechts dorre roggestoppel, brede start- en autobanen en muurbrokken van in elkaar-gegooide hangars te zien gaf, gingen we huiswaarts.

W.D. Margadant.

(met erkentelijkheid aan Ulla Witt, de ontdekker van het steenblekken-moerado, en Gerard Staal, die er veel interessante soorten vandaan wist te halen of terug te vinden met name *Rhacomitria*.)